

AKTUAR MOLIYA VA BUXGALTERIYA HISOBI ILMIY JURNALI

Vol. 5 Issue 06 | pp. 16-22 | ISSN: 2181-1865

Available online <https://finance.tsue.uz/index.php/afa>

TA'LIM MUASSASALARIDA BUXGALTERIYA HISOBINI YURITISH TARTIBI

Isoqulov Fazliddin Shamsiddin o'g'li,

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil izlanuvchisi,

e-mail: FIsoqulov@TK.mf.uz

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobini yuritish tartibi asoslari tadqiq etilgan. Shuningdek, ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobini yuritish tartibi bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Maqolada ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobini yuritishning tashkiliy-huquqiy asoslari, hisob siyosati, moliyaviy intizom va hisobotlarning shakllantirilish tartibi tahlil qilinadi. Shuningdek, davlat budjeti hisobidan moliyalashtiriladigan ta'lim muassasalarida amaldagi normativ hujjatlar asosida buxgalteriya hujjatlari yuritish mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Moliya nazorati, ichki audit va hisobotlarning shaffofligini ta'minlashda buxgalteriya hisobining roli ochib beriladi. Amaliy tajribalar asosida ta'lim tashkilotlarida hisob yuritishdagi mavjud muammolar va ularni hal etish yo'llari taklif etiladi.

Kalit so'zlar: buxgalteriya hisobi, ta'lim muassasalari, raqamli texnologiyalar, buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari (IPSAS), UzASBO dasturiy majmuasi. moliyaviy hisobot, davlat budjeti, hisob siyosati, moliyaviy nazorat, ichki audit, xarajatlar hisobi.

Abstract. This article examines the basics of the accounting procedure in educational institutions. Also, proposals and recommendations on the accounting procedure in educational institutions are developed. The article analyzes the organizational and legal framework of accounting in educational institutions, accounting policy, financial discipline and the procedure for the formation of reports. Also, the mechanisms for maintaining accounting documents in educational institutions financed from the state budget are considered based on current regulatory documents. The role of accounting in ensuring financial control, internal audit and transparency of reports is revealed. Based on practical experience, existing problems in accounting in educational organizations and ways to solve them are proposed.

Keywords: accounting, educational institutions, digital technologies, international accounting standards (IPSAS), UzASBO software complex. financial reporting, state budget, accounting policy, financial control, internal audit, cost accounting.

Абстракт. В статье рассматриваются основы организации бухгалтерского учета в образовательных учреждениях. Разработаны также предложения и рекомендации по порядку ведения бухгалтерского учета в образовательных учреждениях. В статье анализируются организационно-правовые основы бухгалтерского учета в образовательных учреждениях, учетная политика, финансовая дисциплина, порядок составления отчетности. Также будут пересмотрены механизмы ведения бухгалтерского учета в образовательных учреждениях, финансируемых из государственного бюджета, на основе

действующих нормативных документов. Раскрывается роль бухгалтерского учета в обеспечении финансового контроля, внутреннего аудита и прозрачности отчетности. На основе практического опыта предложены существующие проблемы в бухгалтерском учете в образовательных организациях и пути их решения.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, образовательные учреждения, цифровые технологии, международные стандарты финансовой отчетности (IPSAS), программный комплекс УзАСБО. финансовая отчетность, государственный бюджет, учетная политика, финансовый контроль, внутренний аудит, учет затрат.

Kirish

Jahon miqyosida global raqobat kurashining kuchayib borishi yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlashda oliy ta'lim tizimi faoliyatini takomillashtirishni taqozo etmoqda. Oliy ta'lim muassasalarining samarali faoliyatini yo'lga qo'yish, ta'lim xizmatlari sifatini takomillashtirish, talabalarning bilim olish imkoniyatlarini oshirish nafaqat mazkur sohaga xarajatlarni oshirish, balki mavjud resurslardan samarali foydalanish imkoniyatini qulayligi va uni rivojlanishini talab etmoqda. "Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkilotiga a'zo davlatlarda oliy ta'lim tizimi xarajatlari YAIMning o'rtacha 1,5 foizini tashkil etadi. Bunda xususiy sektorning ulushi YAIMning 1 foizini tashkil etsa, davlatning ulushi YAIMning 0,5 foizini tashkil etadi. Jumladan, 2015-yilda oliy ta'lim tizimini moliyalashtirishda davlatning ulushi Avstraliya, Norvegiya, Finlyandiya mamlakatlarida yuqori bo'lib, ushbu sohaga xarajatlar YAIMning 1,5 foizidan ko'prog'ini tashkil etgan. Oliy ta'limni moliyalashtirishda xususiy sektorning ulushi katta bo'lgan mamlakatlar qatoriga AQSH, Buyuk Britaniya, Chili kabi mamlakatlarni kiritish mumkin. Ushbu mamlakatlarda oliy ta'lim xarajatlarida xususiy sektorning ulushi YAIMning o'rtacha 1,2-1,7 foizini tashkil etgan"¹. Shu nuqtai nazardan dunyo ta'lim muassasalari tomonidan davlat budjeti va o'zi ishlab topgan mablag'lari, xususiy ta'lim tizimi mablag'laridan samarali va oqilona foydalanishning hisobi, hisoboti va auditini xalqaro standartlar talablari asosida tashkil etishga alohida e'tibor berilmoqda.

Adabiyotlar sharhi

Ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish masalalari bo'yicha respublikamizda va xorijda olib borilgan tadqiqotlar bu sohaning o'ziga xos xususiyatlari va murakkab jihatlarini ochib beradi. Xususan, O'zbekiston Respublikasining "Buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi Qonuni (2022-yil, yangi tahrirda) ta'lim muassasalari hamda budjet tashkilotlari uchun buxgalteriya hisobini yuritishda yagona huquqiy asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu qonunda byudjet tashkilotlari uchun hisob yuritishning xususiyatlari, moliyaviy intizom va hujjatlar aylanishi tartibi belgilangan.

Iqtisodiyot va moliya vazirligi tomonidan tasdiqlangan "Byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritish bo'yicha uslubiy ko'rsatma"[2] esa ta'lim muassasalarida amalda qo'llanilayotgan hisob siyosatining asosiy tarkibiy qismlarini belgilaydi. Bu hujjatda asosiy vositalar, moddiy boyliklar, ish haqi, xizmatlar va grant mablag'lari hisobining yuritilish tartibi alohida ko'rsatilgan.

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti olimlari, jumladan, M.A. Tursunov va N.X. Jo'rayev, B.A. Xasanovlarning [5] ilmiy ishlarida ta'lim sohasida buxgalteriya hisobi yuritishning nazariy asoslari, shuningdek, amaliy muammolari tahlil qilingan. Mualliflar

davlat moliyasining shaffofligi va samaradorligini oshirishda buxgalteriya hisobotlarining to'g'riligini ta'minlash muhimligini ta'kidlaydilar.

Xorijiy adabiyotlarda, masalan, P. Collier [7] tomonidan yozilgan "Accounting for Public Sector Entities" asarida davlatga qarashli ta'lim muassasalarida hisob yuritishda javobgarlik, manfaatdorlik va audit mexanizmlarining tutgan o'rni keng yoritilgan. Muallif buxgalteriya hisobini nafaqat moliyaviy hisobot vositasi, balki boshqaruv qarorlarini qo'llab-quvvatlovchi instrument sifatida tahlil qiladi.

IPSAS (International Public Sector Accounting Standards) standartlari bo'yicha adabiyotlar ham ta'lim muassasalarida xalqaro standartlarga mos hisobotlar shakllantirish yo'nalishlarini ko'rsatib beradi. Hyndman & Lapsley [8] tomonidan olib borilgan tadqiqotda ta'lim sektorida hisob yuritish va moliyaviy monitoring o'rtasidagi bog'liqliklar tahlil qilinadi.

Tadqiqot metodologiyasi

Maqolada turli tahlil usullari, jumladan taqqoslash, tahlil va sintez, induksiya va deduktsiya, guruhlash kabi usullar keng qo'llanildi.

Tahlil va natijalar

Dunyo miqyosida oliy ta'lim tizimi faoliyatida buxgalteriya hisobi va nazoratini takomillashtirish masalalari tadqiqiga bag'ishlangan ilmiy izlanishlar olib borilmoqda. Budget tizimi va uni boshqarish, budget ijrosi hisobini tashkil etishning usullari va yo'nalishlari, ta'lim tizimining xususiyati, o'zini-o'zi mablag' bilan ta'minlashi, ushbu mablag'lardan samarali foydalanishi, axborotlarning ochiqqligini ta'minlash va hisobdorlikni oshirish, budget tizimida moliyaviy hisobotlarning axborot ta'minotini takomillashtirish, ta'lim tizimi rivojlanishini xalqaro standartlarga moslashtirish, budget va o'z mablag'lari buxgalteriya hisobini yuritish, hisob va nazoratni xalqaro standartlar talablari darajasida tashkil etish, moliyaviy hisobotlarning axborot imkoniyatlarini oshirish, ularning moliyaviy nazoratini ta'minlash bu borada amalga oshirilayotgan ilmiy tadqiqotlarning ustuvor yo'nalishlaridan hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasida iqtisodiyotni raqamlashtirish sharoitida oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohotlar, shu jumladan buxgalteriya hisobini xalqaro standartlar asosida tashkil etish va nazorat tizimini xalqaro audit standartlari, nazorat bo'yicha xalqaro tamoyillarni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Shu jumladan, 2022-yil 1-yanvardan "Davlat auditi" dasturiy kompleksi ishga tushirilib, unga ko'ra ta'lim tizimida budget tashkilotlari va xo'jalik hisobidan topilgan mablag'larni barcha davlat moliyaviy nazorati tadbirlari, shu jumladan ichki audit xizmatlarining audit tadbirlari "Davlat auditi" dasturida ro'yhatga olinib, ushbu sohada amaliy ishlar qilinmoqda. Shuningdek, keyingi yillarda O'zbekistonda ta'lim tizimi bilan bog'liq jarayonlar hisobini tashkil qilish va uning nazoratini amalga oshirishga alohida ehtiyoj sezilmoqda. Oliy ta'lim tizimi faoliyati tahlili va auditi masalalariga e'tibor qaratilishiga doir ko'plab islohotlarning olib borilayotganligi ushbu tadqiqot ishining dolzarbligini ta'minlaydi. Ayniqsa, bozor iqtisodiyoti va raqamlashtirish sharoitida budget tashkilotlarida budget hisobi va nazoratini takomillashtirishning dolzarb masalalari, tamoyillari, usullari va xususiyatlari to'g'risida mazkur soha olimlari tomonidan turli xil qarashlar mavjudligi sababli tegishli ilmiy tadqiqotlarni amalga oshirishning zaruriyatini keltirib chiqaradi. Oliy ta'lim – rivojlanadigan va o'z-o'zini rivojlantiradigan tizim. U

insoniyat taraqqiyotining barcha bosqichlari mobaynida to'plangan tajribani yangi avlodlarning ongiga singdirish va fan, texnika, madaniyat, umuman, jamiyat va davlatni yanada rivojlantirish shart-sharoit yaratishga mas'ul etilgan. U o'ziga xos bo'lgan qonuniyatlar asosida faoliyat yuritadi, ijtimoiy-iqtisodiy va siyosiy sharoitlarning bevosita ta'siri ostida rivojlanadi. Oliy ta'lim muassasasi esa ushbu maqsadlarni amalga oshiruvchi muassasadir.

O'zbekiston Respublikasida oliy ta'lim tizimi turli xil shaklda tashkil qilingan. Eng avvalo davlat budjeti hisobidan moliyalashtiriladigan oliy ta'lim tizimi va xususiy shaklda tashkil etilgan oliy ta'lim tizimiga ajratiladi. O'zbekiston Respublikasida amaldagi tartibga ko'ra oliy ta'lim muassasalari quyidagicha bo'lishi belgilangan:

1. Davlat tasarrufidagi oliy ta'lim muassasalari;
2. Xususiy oliy ta'lim muassasalari;
3. Xorijiy, qo'shma oliy ta'lim muassasalari.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktyabrdagi "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PF-5847-son Farmoniga asosan 2030-yilga borib yoshlarni oliy ta'lim bilan qamrab olish darajasi 50 foizga, nodavlat oliy ta'lim muassasalari ulushi 35 foizga yetkazilishi belgilab berilgan. Bu o'z navbatida oliy ta'lim muassasalarining tashkiliy, huquqiy va moliyaviy tuzulmalarini takomillashuviga olib keldi. Natijda, ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobini tashkil etish va nazorat qilish jarayonlariga tubdan o'zgartirishlar kirishiga olib keldi. Ushbu sub'yektlarda buxgalteriya hisobini tashkil etish, moliyaviy hisobotning xalqaro standartlari asosida yuritish va uni yanada rivojlantirish bo'yicha amaliy ishlar qilinishini taqozo qilmoqda.

Asrimiz boshidan buyon jahon miqiyosida ta'lim tizimida buxgalteriya hisobi va hisobotiga oid islohotlar olib borilmoqda, xususan kassa usulidan hisob-kitob usuliga o'tish masalalari keng ko'lamda ko'rib chiqilmoqda. Davlat sektoriga qarashli oliy ta'lim tizimi buxgalteriya hisobini korporativ hisobga yaqinlashtirish yoki birxillashtirish bo'yicha qator mamlakatlarda davlat sektorida buxgalteriya hisobining xalqaro standartlari (IPSAS) ishlab chiqilib, amaliyotga joriy etilmoqda. Ana shu sababga ko'ra, IPSAS ni amaliyotga tadbiiq etilishi turli davlat hukumatlari tomonidan qabul qilinishiga va milliy standartlardan xalqaro standartlarga o'tish orqali amalga oshirish jarayonini tezlashtirmoqda.

Davlat sektorida buxgalteriya hisobi tizimini xalqaro standartlar asosida tashkil etish, xususan oliy ta'lim tizimida qo'llashdan manfaat shuki, birinchidan ta'lim tizimi xalqaro miqiyosda integrallashuviga erishish, ikkinchidan xorijiy investitsiyalarni olib kelish va kadrlar tayyorlashda o'zaro hamkorlikni yo'lga qo'yish, o'zaro ikki tomonlama tajribalar almashish hamda shu orqali oliy ta'lim tizimini tubdan isloh qilishdir. Shuning uchun, O'zbekistonda IPSAS bo'yicha birinchi navbatda uslubiy muammolarni hal qilish, so'ngra davlat sektorida buxgalteriya tizimini IPSASga moslashtirish jarayonini amalga oshirish maqsadga muvofiqdir. O'zbekistonda keyingi yillarda olib borilayotgan islohotlar shuni ko'rsatadiki, ko'plab oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillikni berilishi yuqorida sanab o'tilgan muammolarga yechim sifatida qabul qilish mumkin.

O'zbekistonda oliy ta'lim muassasalari tomonidan IPSASga muvofiq moliyaviy hisobotlarni tayyorlash asnosida raqobatbardoshlikni oshirish, ularning faoliyatlari

bo'yicha to'laqonli moliyaviy hisobotlarni taqdim etishda shaffoflikni ta'minlash, ularning moliyaviy holati va pirovard moliyaviy natijalarini oqilona baholashni amalga oshirish asosiy maqsad qilib olinishi zarur. IPSASga muvofiq moliyaviy hisobotlarda ma'lumotlarni shakllantirish va oshkor qilish amaliyotini kengaytirish va O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalarining global raqobatbardoshligini oshirish muammolarini hal qilishda, yangicha strategiyani amalga oshirishda ishtirok etadigan yetakchi oliy oliy ta'lim muassasalarida tajriba sifatida qo'llanilib ko'rilishi kerak.

O'zbekiston oliy ta'lim muassasalarida IPSASga o'tish tartiblari quyidagilardan iborat:

Milliy qonunchilik bo'yicha tuzilgan moliyaviy hisobotlarni tayyorlash
IPSAS bo'yicha tayyorlashga tayyorgarlik ko'rish IPSASga mos ravishda hisob siyosatini tuzish
IPSASga o'tish usullarini tanlash
IPSAS bo'yicha buxgalteriya va nazorat organlari xodimlarini tayyorlash
Moliyaviy hisobotlar moliyaviy ko'rsatkichlarni IPSASga mos ravishda tasniflash
UzASBO dasturini IPSAS qoidalar va tamoyillari bo'yicha shakllantirish
IPSAS bo'yicha buxgalteriya registrilarini ishlab chiqish
IPSAS bo'yicha buxgalteriya registrilarini takomillashtirish va dasturiy ta'minotni moslashtirish
IPSASni qo'llashda kassa usuli yoki hisoblash usulidan foydalanishga yoki integrallashgan usulni qo'llashga o'tishni takomillashtirish
IPSAS bo'yicha moliyaviy hisobotlarni tayyorlash

Oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy hisobotlarini IPSAS asosida tayyorlanishi quyidagi manfaatlarni yuzaga keltiradi:

1. barcha manfaatdor tomonlar va moliyaviy hisobotlar ma'lumotlaridan foydalanuvchilar uchun keng ko'lamdagi ishonchli ma'lumotlarni shakllantirish;
2. moliyaviy hisobotlarda ochib beriladigan ma'lumotlarni shaffofligini ta'minlash va manfaatdor tomonlar oldida hisobdorlikni oshirish;
3. oliy ta'lim muassasasining umumiy faoliyatiga ta'sir etuvchi moliyaviy yo'qotish va xavflar to'g'risidagi ma'lumotlarni oshkor qilish orqali turli to'siqlarni bartaraf etish bo'yicha tegishli ko'maklarni jalb etishga qaratish.

Hozirgi kunda Oliy ta'lim muassasalarining salmog'i oshib borar ekan, ularning moliyaviy barqarorligini saqlash, o'zining mustaqil boshqarish va nazorat qilish, yetarlicha kadrlar salohiyatini ushlab qolish muhim masalalardan biri bo'lmoqda. Endilikda oliy ta'limga talabalar oqimini ham saqlab qolish, ularni oliy ta'limga jalb qilish bir muammo bo'lsa, ikkinchi muammo institut ichki moliyaviy imkoniyatini saqlab turish, ya'ni mavjud moliyaviy imkoniyatdan oqilona foydalanishdan iboratdir. Buning natijasida oliy ta'lim muassasasini uzoq muddatlarda faoliyat yuritishini, ta'lim sohasini salmoqli davom etishiga o'z ta'sirini ko'rsatadi. Buning uchun oliy ta'limga davlat tomonidan ajratilgan, to'lov shartnoma asosida tushayotgan kontrakt mablag'lari va o'z faoliyatlaridan ishlab topgan mablag'larni to'g'ri, qonuniy, smetalarda ko'rsatilgan tartibda oqilona reja asosida foydalanish kerakligini bilamiz.

Hisob siyosatiga muvofiq, oliy ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobning yuritilishi, buxgalteriya ishining to'g'ri tashkil etilishi va nazoratning aniq olib borilishi ularning o'z vazifalarini to'g'ri bajarishini, mavjud va bo'lg'usi investorlar, kreditorlar, hukumat muassasalari, vazirliklar, idoralar, jamoatchilik va boshqa manfaatdor foydalanuvchilar, shuningdek, Universitet va institutlar rahbariyati va xodimlari uchun ularning faoliyatiga haqqoniy baho berish imkonini yaratadigan aniq va foydali axborot olishni ta'minlaydi.

Buxgalteriya hisobida birlamchi xarajatlar bo'lmish ish haqi va stipendiya to'lovlarini amalga oshirishda UzASBO dasturida ham bir qancha kamchiliklar mavjud. Dasturda bir tomondan hammasi mukammalga o'xshab ko'rinadi. Lekin talabalarga stipendiya hisoblash jarayonida bunday muammolarga duch kelmaysiz. Muammo qachonki stipendiyasiz to'lov-shartnoma asosida tahsil olayotgan talabalarga moddiy rag'bat yoki moddiy yordam hisoblanganda duch kelishingiz mumkin. Buning natijasida ushbu talabaga ham stipendiya hisoblanib, qayta o'zgarish kiritib o'zgartirish orqali to'g'rilanadi. Buning natijasida hisobotlarda barcha sarf-xarajatlar stipendiya fondida ko'rinadi. Aslida to'g'ri, lekin moddiy yordam va mukofotga sarflangan mablag'larni alohida ko'rinishi, hisobotlar uchun alohida ma'lumot sifatida foydalanish imkoniyati yo'q. Shuning uchun UzASBO dasturida bu holatga qo'shimcha o'zgartirishlar kiritib ma'lumotlar bazasidan to'liq foydalanish zarur deb o'ylaymiz. Shuningdek, stipendiya fondidan stipendiya turlari bo'yicha hisob registrilarini alohida yuritish maqsadga muvofiq. Bu bilan stipendiya oluvchilarning hisobi to'g'ri va o'z yo'nalishlari bo'yicha alohida yuritilishi axborotlar aniq ma'lumot sifatida olish imkoniyati yaratiladi. Shu sababli stipendiya oluvchilar bilan hisob-kitoblarni quyidagi tartibda taqsimlanishi taklif etiladi:

- 174/1 – “Akademik stipendiya oluvchilar bilan hisob-kitoblar”;
- 174/2 – “Ijtimoiy stipendiya oluvchilar bilan hisob-kitoblar”;
- 174/3 – “Maxsus stipendiya oluvchilar bilan hisob-kitoblar”;
- 174/4 – “Nomdor stipendiya oluvchilar bilan hisob-kitoblar”.

Buning natijasida stipendiya fondi sarfi yoki xarajatlar miqdori aniq taqsimlangani ko'rinib turadi. Har bir stipendiya turi bo'yicha ma'lumotlar bazasi shakllanib boradi. Foydalanuvchilarga axborot manbasi sifatida yaqqol namoyon bo'ladi.

Xulosa va takliflar

Xulosa qilib aytganda, Oliy ta'lim tizimida buxgalteriya ishchi schyotlar rejasiga talabalar bilan hisob – kitoblar bo'yicha 178-“Talabalar bilan boshqa hisob-kitoblar” schyotini ochish hamda uning tarkibida 178/1-“Modul kredit bo'yicha hisob-kitoblar” va 178/2-“Talabalar turar joyi to'lovlari bo'yicha hisob-kitoblar” schyotlari yuzasidan tavsiyalar ishlab chiqilgan. Natijada ushbu schyotlarni qo'llash talabalar to'lovshartnomadan tashqari boshqa mablag'lar to'g'risidagi hisob-kitoblari UzASBO dasturida foydalanish imkonini beradi.

O'zbekiston amaliyotiga davlat sektorida buxgalteriya hisobining xalqaro standartlarini qo'llash natijasida yanada yuqori sifatli moliyaviy hisobotlarni tuzishga, shuningdek, davlat sektori faoliyati natijalarini baholashga katta imkoniyat yaratildi, budjet tizimi bo'yicha moliyaviy hisob va statistik hisobotlarning yuqori darajada integrasiyalashuvini ta'minlaydi, axborotlarning ishonchliligi va to'liqligining oshishi hisobiga davlat aktivlarini samarali boshqarish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasi". O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni 2019-yil 8-oktyabrdagi PF-5847 son.
2. "Budget tashkilotlarida buxgalteriya hisobi to'g'risida"gi yo'riqnoma (2010-yil 22-dekabr, 2169-son).
3. O'zbekiston Respublikasi budget hisobining standarti "Yagona schotlar rejasi" 2-son (2018-yil 20-oktyabr, 3078-son).
4. Asranov A.X. Oliy ta'lim tizimida buxgalteriya hisobi va nazoratini takomillashtirish. iqt. fan. fal. dok. dis. avtoreferati. –T.: 2024.
5. O'zbekiston Respublikasi. (2022). *Buxgalteriya hisobi to'g'risidagi Qonun* (yangi tahrir). Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi.
6. O'zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi. (2023). *Byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobini yuritish bo'yicha uslubiy qo'llanma*. Toshkent: Moliya vazirligi nashriyoti.
7. Tursunov, M. A., & Jo'rayev, N. X. (2020). *Byudjet tashkilotlarida buxgalteriya hisobi va moliyaviy nazorat*. Toshkent: TDYU nashriyoti.
8. Collier, P. M. (2016). *Accounting for Public Sector Entities*. London: Routledge.
9. Hyndman, N., & Lapsley, I. (2015). *New Public Management and Public Sector Accounting*. Accounting, Auditing & Accountability Journal, 28(6), 888–909.
10. IPSASB. (2021). *Handbook of International Public Sector Accounting Pronouncements*. International Federation of Accountants.
11. Abdullayeva, N. (2022). Ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobining o'ziga xos xususiyatlari. *Moliyaviy Hisob Jurnal*, 2(4), 45–50.
12. Moliya va iqtisodiyot vazirligi huzuridagi Davlat moliyaviy nazorati inspeksiyasi. (2021). *Davlat byudjeti mablag'laridan foydalanish ustidan moliyaviy nazoratning holati*. Toshkent.
13. Salimov, B. R. (2020). Ta'lim muassasalarida buxgalteriya hisobotlarini shakllantirishda axborot tizimlaridan foydalanish. *Innovatsion rivojlanish jurnali*, 5(3), 67–72.
14. OECD. (2019). *Public Sector Accounting and Budgeting Reform*. Paris: OECD Publishing.
15. Jo'raqulov, A. A. (2019). Byudjet tashkilotlarida hisobot shakllarini yuritish tartibi. *Buxgalteriya va audit jurnali*, 1(2), 33–38.
16. Hassan, M. (2013). Debates on Public Sector Accounting Reforms: An Overview. *The International Journal of Accounting*, 48(4), 379–402.
17. United Nations. (2018). *Accounting and Financial Reporting by Public Sector Entities*. New York: UN Publishing.

Copyright: © 2025 by the authors. This work is licensed under a Creative Commons Attribution- 4.0 International License (CC - BY 4.0)

